

„Instrumente de percuție“ de Aurel Popa

Instrumente de percuție de Aurel Popa reprezintă *abc-ul* unui domeniu în continuă prefacere, domeniu abia cunoscut în amănuntele sale semnificative. Dar tocmai aceste amănunte sînt cele mai necesare practicianului și, în primul rînd, compozitorului actual, preocupat de adîncirea și diversificarea continuă a modalităților de plămădire a substanței sonore, pe linia „organologicului“ inclusiv.

Punctul de greutate și centrul interesului în investigațiile autorului trebuie considerate nu realizarea unui inventar a ceea ce este cunoscut, „clasic“ pentru „secția ritmică“ a oricărui organism instrumental mai vechi sau mai nou, ci încercarea de sistematizare a avalanșei de instrumente, venite în orchestra modernă pe căile diferite sau, uneori, reciproc interferente ale muzicilor populare, exotice și de jazz.

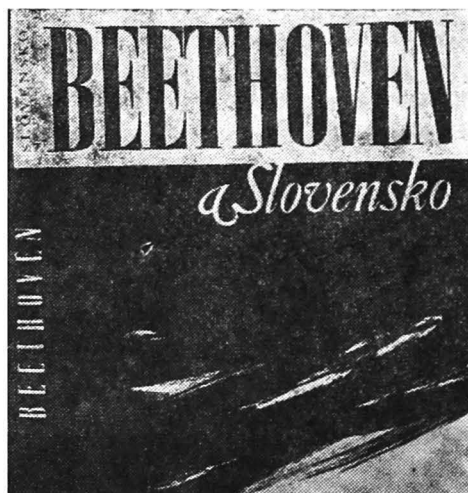
Prima etapă de ordonare a materiei, a instrumentelor de percuție, în deconcertanta lor varietate, este aceea a cuprinderii acestora în două grupe, corespunzător felului de producere a sunetului: membranofone și idiofone. Recunoaștem în această împărțire opțiunea pentru cea mai logică, mai puțin riscată și mai cuprinzătoare dintre clasificările posibile.

A doua etapă ordonatoare reiese din însuși conținutul fiecărui articol, atîta timp cît instrumentului i se face o descriere amănunțită pentru a fi deosebit (nu fără temei) de un instrument foarte asemănător (de ex. *tom-tom-ul* de *bongos*), o prezentare din punctul de vedere al modului său, de punere în vibrație, al calităților sonor-timbrale, al posibilităților tehnice (depășindu-se aici obligațiile unui catehism organologic și conturîndu-se chiar un cod al posibilităților de instrumentație), și al denumirii sale în diferite limbi (ceea ce, departe de a fi o pedanterie de lexicografie poliglotă, contribuie la evitarea celor mai neplăcute confuzii, privind speciile unuia și aceluiași instrument cît și confuziile dintre reprezentările în abstract pe care și le face un compozitor și realitatea inventarului concret, confuzii provenite cîteodată nici mai mult nici mai puțin din necunoașterea denumirilor).

Cum remarcă înaintea mea un distins coleg într-o recenzie, cartea lui Aurel Popa se înscrie, pe linia acestui profil, ca o reușită comparabilă cu ceea ce a întreprins numai polonezul W. Kotonski. Și încă: la Aurel Popa există un plus de informație bună și la zi, o informație în care se valorifică tradiția populară și experiența compozitorilor noștri. Ce păcat, însă, că această informație nu este slujită în unele pasaje și de o formă stilistică adecvată. Din punctul de vedere al bibliografiei și mai ales al aceleia ce l-a ghidat pe autor în depistarea surselor folclorice ale noilor instrumente (sens în care vedem prezența „*Fasquelle-ului* în notița bibliografică) nu erau de ocolit și alte lucrări de specialitate.

Meritul de căpetenie al cărții lui Aurel Popa este marea ei utilitate.

GHEORGHE FIRCA

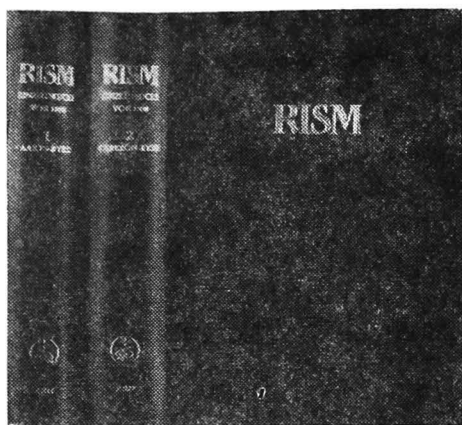
Ecoul bicentenarului nașterii lui Beethoven continuă să-și prelungească aria de răspindire și în muzicologia țărilor din răsăritul Europei. Volumul cercetătoarei Muzeului național din Bratislava, muzicologul Luba Ballová, surprinde legăturile marelui compozitor cu Slovacia și oamenii de artă ai epocii, precum și pătrunderea creației beethoveniene pe meleagurile acestei țări. Textul în limbile

slovacă și germană înfățișează — succint — scopul lucrării: Bratislava în perioada lui Beethoven, atmosfera din castelele Dolná Krupá și Hlohovec unde a poposit autorul *Eroicei*, ipotezele privitoare la legăturile compozitorului cu „iubita necunoscută“ de la Băile Piestany, prietenia lui Beethoven cu Mikulas Zmeskal. Un prețios aparat critic, minuțios adunat de Luba Ballová, o listă a lucrărilor muzicale exe-

VITRINA PUBLICAȚIILOR STRĂINE

Ballová, Luba. *Ludwig van Beethoven a Slovensko*, Bratislava, Vydalo Vydavateľstvo Osveta, 1972, 115 p.

cutate în Slovacia, un indice de nume, completează textul de o rară scrupulozitate și bogată informație. Cea de a doua parte a volumului cuprinde peste 100 de ilustrații alb-negru și color cu ample legende în limbi străine, parcurgînd drumul lui Beethoven în Slovacia pe calea imaginii. Prin ineditul izvoarelor documentare, prin ținuta grafică exemplară, albumul Lubei Ballová reprezintă mai mult decît un omagiu la aniversarea celor două veacuri de la nașterea compozitorului: *Beethoven în Slovacia* dovedește că muzicologia țărilor aparent „neimplicate“ direct în studierea moștenirii autorului *Appasionatei*, poate avea încă un cuvînt greu de spus în viitor.

Așteptate cu viu interes de către toți muzicologii și interpreții dornici să cunoască lucrările muzicale tipărite între 1500—1800, volumele RISM inaugurează seria celor 8 culegeri de cataloage alfabetice

menite să releve izvoarele muzicale deținute de peste 1.100 de biblioteci, arhive, colecții particulare, muzee, mănăstiri etc. din lumea întreagă (România figurează — printre cele 29 de țări — cu Muzeul Brukenthal, Biblioteca centrală de Stat, Bibliotecile documentare „Bethlen“ din Aiud și „Teleki“ din Tîrgu Mureș). Lucrare de ample proporții (va însuma în final circa 8.000 de compozitori și aproape 200.000 de titluri de piese muzicale) seria A din *Repertoriul internațional al surselor muzicale* ne oferă inventarul complet al operelor individuale. Paralel se va continua editarea seriei B (cataloage ordonate după principiul cronologic și tematic) astfel ca în-

treaga moștenire artistică mondială ce a fost cîndva încredințată tiparului să fie pusă la dispoziția cercetătorilor. Volumul întâi cuprinde lucrările compozitorilor Aarts Franciscus — Byrd William, iar volumul al doilea Cabezon, Antonio de — Eyre Joseph. În cadrul fiecărui creator se indică titlurile pieselor (cu toate elementele bibliografice) și locul de păstrare (în diversele arhive). Informația oferită de aceste prime cataloage este excepțională (aflăm de pildă, nume necunoscute de compozitori, rarități de lucrări muzicale, nume inedite de editori etc.). Scrupulozitatea redactării (girată de conducătorul atît de priceput Prof. Dr. Friedrich Blume), dublată de prezentarea grafică remarcabilă, impun volumele RISM printre instrumentele de reală valoare documentară a căror apariție trebuie salutată ca un exemplu de colaborare științifică internațională.

Zeraschi, Helmut. *Das Buch von der Drehorgel*, Geschichte und Herkunft. Illustrationen nach alten Quellen. Zurich, Im Sanssouci Verlag, 1971, 168 p.

Teză de doctorat a cunoscutului muzicolog german Dr. Helmut Zeraschi, pasionat editor muzical din Leipzig, volumul consacrat unuia dintre cele mai populare instrumente de odinioară — deseori înfîlnit și pe străzile de altă dată ale Bucureștilor și Iașilor — pune în lumină drumul de peste două

veacuri și jumătate a *flașnetei*. După ce definește numele și originea instrumentului mecanic apărut în pragul veacului XVIII, Helmut Zeraschi ne propune o scurtă incursiune printre izvoarele documentare din Germania, Franța, Italia, Rusia, Polonia și alte țări (păcat că România lipsește!). Se fac trimiteri la periodice, surse lexicografice și la ilustrații. Sînt analizate mecanismele diferitelor flașnete și repertoriul muzical. Apoi se trece la prezentarea amănunțită a celor trei tipuri de instrumente mecanice: *flașneta* (Drehorgel), *serineta* (Serinette) și *orchestronul* (Orchestrion). Apelul la documente inedite, împrumută schiței monografice a lui Helmut Zeraschi atributele unei cărți de mare compe-

tență și valoare științifică. Acest „instrument al străzilor“ liniștite de odinioară care purta din casă în casă melodiile de mare circulație într-o anumită epocă, contribuind la poezia vieții patriarhale a vechilor țiguri, dispune astăzi — prin volumul lui Helmut Zeraschi — de un prețios suport documentar ce-l va scoate din legenda literaturii memorialistice. Un splendid fond din asemenea instrumente, provenit de la Muzeul politehnic din Iași, se află la Palatul Culturii din capitala Moldovei. Ce bine le-ar fi stat să fie semnalate în volumul muzicologului german! Pînă atunci să ne mulțumim că prozaica *flașnetă* și-a dobîndit locul meritat în organologia muzicală prin această excelentă carte.

VICOS